

INDHOLD

Forord	9
--------------	---

KAPITEL 1

Hvad er socialarbejde?	11
Definitionen	11
Hvad er etik og moral?	15
Socialarbejde, etik og moral	18
Socialarbejde og professionsetik	20
Grundværdier, afledte principper og praksisstandarder	22
Forudsætninger	26
Vores plan	30

KAPITEL 2

Moralsk relativisme.	33
Er moralen almengyldig?	33
Argumenter for relativisme	34
Relativisme og tolerance	37
Argumenter imod relativisme	38
Relativismens indsigter	42
Socialarbejde og relativisme	44

KAPITEL 3

To aspekter og tre dimensioner	49
Anden og kaninen	51
Respekt for personer	52
Det fælles bedste	54
Den tredje dimension	60
Socialarbejde og karakteridealer	64
Det etiske hjul (I)	67

KAPITEL 4

Hjælpepligt og professionel integritet	69
Omsorgsprofessioner	72
Indefra og udefra	73
Personlig integritet	76
Professionel integritet	79
Socialarbejde og professionel integritet	82
Det etiske hjul (II)	85

KAPITEL 5

Værdighed og rettigheder	89
Det i sig selv værdifulde	89
Menneskelig værdighed	94
Menneskerettigheder	97
Typer af rettigheder	98
Socialarbejde og menneskerettigheder	104
Socialarbejde i konflikt med værdighed?	106

KAPITEL 6

Social retfærdighed	113
Lighed	114
Retfærdighed	121
Socialarbejde og social retfærdighed	126
Det etiske hjul (III)	131

KAPITEL 7

Selvbestemmelse	133
Hvem skal bestemme?	134
Autonomi	137
Værdien af autonomi	141
Selvbestemmelse	143
Magt over egen tilværelse	144
Socialarbejde og selvbestemmelse	146
Selvbestemmelse i IFSW-erklæringen	146
Voksen-ung-modellen	147
Empowerment	149

Selvbestemmelse, empowerment og holdninger	151
Det etiske hjul (IV)	155

KAPITEL 8

Det gode liv	157
Subjektivisme	159
Objektivisme	161
Hybrid teori I	163
Hybrid teori II: den aristoteliske teori	164
Socialarbejde og ideen om det gode liv	169
Livskvalitet	170
Identiteter	174
Socialarbejde og identiteter	177

KAPITEL 9

Den professionsetiske beslutningsmodel PEM	181
Etiske problemer og dilemmaer i den professionelle kontekst	182
Den professionsetiske beslutningsmodel PEM	185
Det etiske hjul (V)	185
Proceduren	189
Eksempler på PEM i brug	192

KAPITEL 10

Den professionsetiske beslutningsmodel PEM (II)	207
Kontekstuel prioritering	207
Etiske retningslinjer	209
Retningslinjer for prioritering	211
Kommentar	213
Uddybning og eksempler	214
Mægling	222

KAPITEL 11

Privatliv og fortrolighed	225
Privatlivets fred	225
Begrebet	225
Begrundelsen	230

Princippet i professionsetik	231
Fortrolighed	233
Princippet i professionsetik	234
Begrundelsen	235
Professionsetiske spændingsfelter	239
Principperne i praksis: Cases	241

KAPITEL 12

Sammenfatning: Socialarbejde og etisk bevidsthed	253
Det større perspektiv	253
Temaer: Moralsk relativisme	258
Hjælpepligt og professionel integritet	260
Individuel værdighed	261
Selvbestemmelse	262
Social retfærdighed	264
Det gode liv	265
Den etiske beslutningsproces	266
Det etiske grundlag	267
Proces og metode	268
Noter og citater	270
Litteratur	277

Forord

Etik er hjerteblodet i socialt arbejde. Etisk bevidsthed er bærende for godt socialt arbejde. Evnen til at forsvare sine valg og handlinger med etiske grunde kendetegner den gode socialarbejder. Mit mål med denne bog er at forklare og forsvare de påstande. Jeg fremstiller det sociale arbejdes etiske teori i form af det professionelle mål, de professionsetiske grundværdier og principper. Jeg slår bro mellem etisk teori og praksis med den professionsetiske beslutningsmodel (*PEM*) og *Det etiske hjul*. To fremgangsmåder til at omsætte professionens etiske teori til en etisk forsvarlig praksis.

Bogen udspringer af et årelangt samarbejde med praktikere. Jeg har i en årrække været medlem af Etisk Udvalg, Socialpædagogernes Landsforbund. Vi har ført mange diskussioner om forbundets værdigrundlag og arbejdet med et meget stort antal cases indsendt fra praktikere landet over, og jeg har bestandig været imponeret af medlemmernes høje etiske bevidsthed og store engagement. Jeg har deltaget i møder og arbejdsgrupper i Etisk Råd, Dansk Socialrådgiverforening, og også den kontakt har givet megen inspiration og indsigt i den etiske dimension af praktisk socialt arbejde. Endelig har jeg deltaget i studiekredse og konferencer om professionsetisk grundlag i BUPL-regi. Forbundets målrettede indsats og mobilisering af medlemmerne i projektet om et etisk værdigrundlag har givet stor tilskyndelse til arbejdet med bogen. Det samme gælder mine møder om professionsetik med mange engagerede og højst diskussionsivrige pædagoger.

For vedholdende interesse og mange konstruktive bidrag retter jeg en særlig personlig tak til faglig sekretær Marianne

Gilbert Nielsen, BUPL Århus kommune, og socialfaglig konsulent Ditte Sørensen, Socialpædagogernes Landsforbund.

Jørgen Husted,
Risskov, september 2009